

ئاوينەى شكاو

سادقى ھىدايەت

لە فارسييەوہ: شەنگار سابىر

ئۇدیت، وەك گولەكانى سەرەتاي بەھار تەپ و تازە بوو. بە جووتىك چاوى مەستى رەنگ ئاسمانى، بە قژىكى كالى رستكراو، كە لەسەر گوناي ئاويزان ببوو. بەدرىژايى كاتژمىرەكانى نيوەرۆ، رەنگ پەريو لە بەردەم پەنجەرەى ژورەكەدا دادەنىشت، قاچى دەخستە سەر قاچى و رۆمانى دەخويندەوہ. گۆرەويەكانى درومان دەگرد، بەتايبەتى كاتىك، كە "قاليس گريزلى" بە فيؤلونەكەى دەژەند، من دلم لە شوينى خوى نەدەما. پەنجەرەى ژورەكەى من، بەرانبەر پەنجەرەى ژورەكەى ئۇدیت بوو. چەند دەقىقەيەك، يان چەند كاتژمىرىك، يان رۆژانى يەكشەممان لە پشت شووشەى پەنجەرەى ژورەكەمەوہ لىم دەروانى. بەتايبەتى، شەوانە كاتى گۆرەوييەكانى دادەكەنىت و بەرەو تەختە خەوہكەى دەپۆشت. بەم جۆرەش پيوەندى ناديار و لىلى من و ئەو لەدايك بوو. ئەگەر يەك رۆژ ئەوم نەديبا، وەك ئەوہى شتىكم و نكرديت. كاتىك رۆژانە لەدەرەوہ لىم دەروانى، ھەلدەستا و پەنجەرەكەى پيوە دەدا. دوو ھەفتە بوو، كە ھەموو رۆژىك يەكترىمان دەبىنى، بەلام روانىنى ئۇدیت سارد و كەمتەرخەمانە بوو. بيئەوہى خەندەيەك بكات، يان جوولەيەك بكا، كە مەيلى خوى بۆمن ئاشكرا بكات، لە بنەپەتدا رۇخسارى ئەو، توند و جددى بوو. يەكەم جار، كە لەگەل ئەو رۇوبەروو بوومەوہ، بەيانىيەك بوو، رۆشتىبووم بۆ قاوہخانەى سەر سوچى كۆلانەكە، تا ناشتايى بخۆم، لەوى، كە ھاتمە دەرەوہ، ئۇدیتم بىنى، جانتاي فيؤلونەكەى بەدەستەوہ بوو، بەو رىگەيەدا دەپۆيش، كە دەچووە سەر مېترۆكە. سلوم لىكرد و ئەو خەندەيەكى كرد، دواتر مۆلەتم لىخواست، كە ھاوكارىي بكام لە ھەلگرتنى جانتاكە، لە وەلامى ئەوہ سەرى لەقاند و وتى "مىخسى" لە ھەمان ئەو وشەيەوہ ئاشنايىمان دەستى پىكرد. لەدواى ئەو رۆژە، پەنجەرەى ژورەكەم كرددەوہ و لەدووررا بەجوولەى دەست و ئىشارەت قسەمان دەگرد، بەلام ھەمىشە نارەزايەتى ھەبوو بەوہى بيئە خوارەوہ و لە باغى لۇكسامبۆرگ يەكتر بىنين و دواتر بەرەو سىنەما، يان شانۆ، ياخود كافىيەك بپۆين، يان بەجۆرىكى تر، چەند كاتژمىرىك پىكەوہ بەرپىكەين. ئەو بەتەنيا لە مالەوہ بوو، چون باوہپيارەكەى و دايقى رۆشتىبوون و ئەويش بە ھوى كارەوہ لە پاريس مابوہوہ. ئەو زۆر كەمقسە بوو، بەلام ئەخلاقى مندالانە بوو، لاسار و كەللەپەق بوو، ھەندىك جار منى دەرەكەرد. دوو مانگ بوو، ببووين بە ھاورپى، رۆژىك بپيارماندا، كە شەو بپۆين بۆ سەيرى ھەفتەبازار**، ئەو شەوہ ئۇدیت كراسىكى شىنى لەبەركردبوو، خۆشحالتتر لەھەر كاتىك دەرەكەوت.

کاتیک له ریستورانته که هاتینه دهره وه، به دريژایي ريگه ی مېتروکه له باره ی ژيانی خویه وه قسه ی کرد، تا ئه وه ی له بهر دهم لونا پارکدا له مېتروکه دابه زین. خه لکانیکی زور هاتبونه ئه وی، ههردوو هیلی شه قامه که پرېوون له که رهسته ی سه رگه رمکردن و یاری یانسیب، شیرینیفرۆش، سیرک و ئوتوموبیلی بچووک، که به هیزی کاره بایی به دهوری یه کدا دهخولانه وه، بالونگه لیک له دوور را دهچهرخین، ژووری دانیشتنی جووله و نمایشی جوراوجور هه بوو. قیژه ی کچه کان، پیکه نین، قسه کردن، دهنگی ماتور، موسیقا و هه موو شته کان به گز یه کدا دهچوونه وه. بریارماندا سوار قارگونه زریپوشه که ببین، که وهک ژووریکی جوولاو وابوو به دهوری خویدا دهسووراپیه وه و له کاتی سوورانه وهدا پارچه یه ک له روپوشه که م گرت، که وهک کرمیکی سهوز وابوو، کاتیک ویستمان سه ربکه وین، ئودیت جانتا و دهستکیشه کانی دامی، تاکاتی، که ته کان ده دات و دهکه ویتته جووله له دهستی نه که ویت. ئیمه ته واو به یه کدا په ستیورابووین و دانیشتن، قارگونه که که وته ری و روپوشه سهوزه که به رزبووه وه و پینج دهقیقه ئیمه له چاوی ته ماشا کاره کان ونبووین. روپوشی قارگونه که کاتیک بۆ دواوه دهرویشته، لیوه کانی ئیمه به یه که وه لکابوو، من ئودیت ماچ کرد و ئه ویش به رگری نه کرد. دواتر دابه زین و له ریډا باسی ئه وه ی بۆ کردم، که ئه مه سییه م جاره دیتته ههفته بازار، چونکه دایکی ری ئه وه ی لیگرتبوو.

بۆ سهیرکردنی چه ندین شوینی دیکه چووین، شه و درهنگی کردبوو، ئیمه ش ماندووو هیلاک بووین، به لام ئودیت، دلی هه لئه ده که ندرا و لای هه ر شتیک ده وه ستا و منیش ناچار بووم، که بووه ستم.

دووسی جار قولیم گرت و به زور رامده کیشا، ئه ویش به نابه دلی له گه ل مندا ری ئه ده کرد، تا ئه وه ی له بهر دهم بازاری که سیکدا وه ستا، که گويزانی دهفرۆشت، فروشیاره که قسه ی ده کرد و پیاوه کانی بانگه یشت ده کرد بۆ کرینی گويزان، ده ستم کرد به رویشتن و قولیم راکیشا و گوتم "ئه وه ئیتر پیوهندی به ژنانه وه نییه." به لام ئه و قولی له ده ستم راپسکاند و وتی "خۆم دهزانم، ده مه ویت سهیر بکه م." من بیئه وه ی وه لام بده مه وه، به ئاراسته ی مېتروکه رویشتم و به ره و مال به ریکه وتم. کولانه که تاریک و بیده نگ بوو، په نجه ره ی ژووره که ی ئودیت تاریک بوو، چومه ژووره که ی خۆم و گلۆپه که م هه لکرد و په نجه ره که م کرده، چونکه خه وم نه ده هات. موده تیک کتیم خوینده وه، به ته واوی گه یشتبووه نیوه شه و، رویشتم په نجه ره که دابخه م و بخه وم، کاتیک بینیم ئودیت هاتووته ژیر په نجه ره که لای گلۆپه غازیه که ی کولان وه ستاوه. من له و ره فتاره ی تووشی سه رسوویرمان بووم، په نجه ره که م به جوریک پیوه دا و هه مان ئه وکاته ی هاتم جله کانم ده ربینم، تیگه یشتم، که کیفه که ی و ده ستیکشه کانی ئودیت له جانتا که ی مندایه و زانیشم کلیل و پاره کانی له کیفه که دایه، شته کانیم کوکرده وه و له په نجه ره که وه بۆم فریډایه خواره وه. سی ههفته تیپه ری له ته واوی ئه و ماوه یه دا، من

هیچ ئاگایه کم لینی نه بوو و خۆم لیده دزیه وه، وهختایه ک په نجه ره ی ژووره که ی ده کرده وه، من په نجه ره ی ژووره که ی خۆم داده خست.

له و سه روه ختانه، سه فه ریکم به ره و له نده ن بۆ هاته پیش، رۆژیک پیش ئه وه ی برۆم به ره و ئینگلته را، له سه ر سوچی کۆلانه که، رۆبه رۆوی ئودیت بوومه وه، که جانتای فیولونه که ی به ده سه ته وه بوو، به ره و میتروکه ده رۆیشت. دوا ی سلاوکردن، هه والی رۆیشتنه که ی خۆم پیدا و له و ئه تواره ی ئه وشه وه ش، که ده رحه ق به ئه و کردم، داوا ی به خشینم کرد.

ئودیت به خوینساردییه وه کیفه که ی کرده وه و ئاوینه یه کی بچووی دایه دهستم، که له ناوه راسته وه شکابوو: "ئه و شه وه، که جانتاکه مت له په نجه ره که وه فریدا ئه مه رۆویدا، ده زانی ئه مه به ده ختی ده هینیت."

من له وه لامدا پیکه نیم و ئه وه م به خورافه په رست ناو برد و به لئیم پیدا، که پیش رۆیشتن دووباره ببینمه وه، به لام به ده ختانه له وه دا سه رکه وتوو نه بووم. به نزیکه یی مانگیک ده بوو له له نده ن بووم، که نامه یه کی ئودیت به من گه یشت.

(پاریس ۲۱ ی سیتامبه ری ۱۹۳۰)

په راویزه کان:

* فالس گریزلی: مؤسیقایه که و دروستکردنی له لایه ن "یوگینی گرینکو" وه بووه و نووسیویه تی.

** میخسی: میرسی. واته سوپاس.

*** ههفته بازار: له رۆژئاوا، ههفته بازار ته نیا بۆ شتکرین نییه، به لکو هه موو جۆره شتیکی تیدا، وه ک سینه ما، شانۆ و گرووی گه وره ی مؤسیقی.

جه مشید گیانم:

نازانیت چه ندیک ته نیام، ئه و ته نیاییه ئازاری من ده دات. ده مه ویت ئه مشه و له گه ل تودا، که میک قسان بکه م، چون کاتیکی نامه بو توو ده نووسم، وه ک ئه وه وایه راسته وخۆ له ته ک خۆتا قسان بکه م. له نامه که دا نووسیومه "تو" بمبه خشه، ئه گه ر ده تزانی ده ردی رۆوچی من، تا چ ئه ندازه یه ک زۆره..!

پوژەکان هینده دريژن، وهک چۆن کاتژميرەکان هينده خاو جووله دهکەن، که نازانم چيکه م. به بروای تو دهکريت کات هينده دريژ بيت؟

پينده چيت لهوئ، له گهه کچيکدا يهکتان ناسيبيت، ئەگەرچی من دلنيام تو ههميشه سهرت له سهر کتبييه، ههمان ئەو جوهره له پاریس بوو. ئەو ژووره سادهيه، که بهردهوام چاوم دهچيته سهری، ئيستا کراوه به پوليک، که خويندکاری چيني تيدايه، بهلام من پارچهيهکی ئەستورم داوه له پشتی پهنجهرهکەم، تا دهرهوه نهبينم، چون ئەو کهسهی، که خوشمدهويست، ئيدي لهوئ نييه، ههمان جوهر، که گورانييه که دهليت "ئەو بالندهيهی بهرهو مهمله که تیکی تر رویشت .. ههرگيز ناگه پيته وه."

دوينی له گهه هيلن، له باغی لوکسامبورگ پياسه مان دهکرد. به نزیک بهردی دادوهریه که دا تپهريين، يادی ئەو پوژهم کهوته وه، که له سهر رووی ههمان بهرد دانيشتبووين و تو دهربارهی مهمله که تى خوت قسهت دهکردن و ههموو ئەو بهلئانهی بهمنت دها، بروام به ههموو ئەو بهلئانه دهکرد، ئەمروش بوومه ته که رهستهی گالته پيکردنی هاوريکنام و بوومه ته باسی سهر زمانيان.

من ههميشه به يادی تو "فالس گريزلی" دهژەنم. وينهيهک، که له بيستاني فسن گرتان، له سهر ميژه که مه. کاتيک له وينه کهت دهروانم، ههمان دلگه رمی به من دهدهيت. بهخوم دهلیم" نا، ئەوه ئەو شهوهيه، که ئاوينه کهم شکا، ههمان ئەو ئاوينهيهی، که تو خوت دات بهمن، دلگه واهي هاتنی شتيکی ناخوشي دها، کوتا روژ، که يهکمان بينی و وت دهرۆم بهرهو ئينگلته را، دلگه به منی وت: که تو زور دوور دهرۆيت و ههرگيز يهکدی نابيينه وه. ئەوهی، که ليی دهرسام به سهرم هات. مادام بورقل به منی گوت: (بو هينده دلتهنگی؟) دهيهه ويست بمبا بوبهريتانيا، بهلام من له گهه نه رویشتم، چونکه دهمزانی زور زیاتر ماندوو دهيم. بالی بگهريين، ئەوهی رووی رووی. ئەگه نامهيهکی توندم نووسيوه، ئوميد هوارم، که فهراموشي بکهيت، نامهکانم له توپهت بکه و فرييان بده، ههمووی ههر ئەوه نييه جيمي؟

ئەگه دهزانی ئەم کاتژميرانه چهند توقينهر و دهره هينهرن، له ههموو شتيک بيزارم، به کاری روژانهی خومه وه سهرقالم. به وينهيهک، که پيشتر بهو جوهره نه بوو. من ئيتر ناتوانم بيکار دابنیشم، ئەگه رچی هوکاری نيگه رانييهکان زورن، ئەم ههموو نيگه رانييه بهرگه ناگيريت، پلانم داناوه، که روژی يهکشه ممه پاریس جييهيلم. کاتژمير شهش و سيوپينج خولهک، شه مهنده فه ره که بهريده که ويت و منيش به رهو کالاس دهرۆم.

کوتا شار، که تو ليوه تپهرييت، ئەوکاته ئاوی شینی دهریا دهبينم. ئەو ئاوه ههموو بهدبهختيهکان له ناو دهبات و ههرچرکه يهکيش رهنگی دهگوريت به توورهيی و ئەفسوونيهيه وه ديته لای که نارەکان و لمی که نارەکه دهخوات. کهف دهکات، ئەو کهفه زورانهش ره شهبايهکی توورهيی لماویی دروست دهکەن و پاشان نزم دهبه وه، دواتر شه پولهکانی دهریا، دواهه مين بيري من، بوخويان دهبەن. چون ئەگه کهسيک به مهرگ

پېنگه نیت، بهو پېنگه نینه، ئهو به رهو خوئی ده بات و له خوئی نزیك ده خاته وه، رهنگه بلیتیت:
کاریکی وا ناکات، به لام دواتر ده بینیت، که من درو ناکه م..!

ماچه کانی من له م د ووره وه په سهند بکه
ئودیت لاسور

دوو نامه م بو ئودیت نووسی و وه لامم دایه وه، به لام یه که میان بیوه لام مایه وه و
دووه میشیان گه پایه وه بو ئه دره سه که ی خوّم، که مؤره که ی هر پیوه بوو "گه پایه وه
به یی هؤکار."

سالی دواتر، که به رهو پاریس گه پامه وه، به خیرایی و هرچی زووتر بوو، به رهو
کوچه ی سان ژاک پوشتم، همان شوین، که ماله کونه که می لیبوو. ژووره که ی من
خویندکاری چینی تیدا بوو، که فالس گریزیلیان ده ژه نی، به لام په نجه ره ی ژووره که ی
ئودیت به ستره بوو. به ده رگی خانووه که شه وه، کاغه زیک هلواسرابوو، که له سه ری
نووسرابوو: "ئهم خانووه بو کرئ" یه.

سه رچاوه:

هدایت، صادق. مجموعه ای از آثار، 1372، ل 67.